

Akademikernes indspil til et kommende regeringsgrundlag – uddannelse og forskning

En verden i forandring kalder på ambitioner for uddannelse og forskning

Verden omkring os har forandret sig. Geopolitisk rivalisering, teknologisk afhængighed og cybertrusler gør viden til en strategisk ressource. Samtidig afgøres Danmarks konkurrenceevne og velstand af højtuddannet arbejdskraft, forskning og teknologi. Og i det kapløb sakker Europa bagud i forhold til USA og Kina.

Den grønne omstilling og den eksplosive udvikling i kunstig intelligens øger tempoet yderligere. Løsninger bliver mere komplekse, og behovet for viden vokser konstant. Fremtidens sikkerhed handler derfor ikke kun om at følge med, men om at kunne forstå, forme og udvikle teknologien selv. Uden et stærkt vidensgrundlag bliver Danmark afhængig af andres løsninger og prioriteringer.

Danmarks sikkerhed og handlefrihed afhænger derfor ikke kun af eksport og militær styrke, men af vores evne til selv at udvikle, anvende og omsætte viden. Akademikerne vil styrke Danmarks vidensgrundlag gennem en ambitiøs national vidensstrategi og et markant løft af uddannelsesniveaue, så vi kan skabe løsningerne, ikke bare importere dem.

1. Danmark som stærk vidensnation

Danmark skal have en tydelig national retning for viden. Vi skal løfte blikket fra de enkelte videregående uddannelses- og forskningsinstitutioner til et samlede videnssystem med klart fokus på forpligtende samarbejder med stærk synergi og klar arbejdsdeling. Målet er et uddannelses- og forskningssystem, hvor forskellighed er en styrke, men hvor retningen er fælles.

Næsten ni ud af ti videnstunge virksomheder har behov for samarbejde med universiteter, særligt for at opnå langsigtede vidensfordele og adgang til nye teknologier og testfaciliteter. Alligevel samarbejder kun omkring 10 pct. af danske SMV'er, der er aktive i innovation, med vidensinstitutioner, selvom SMV'er udgør ryggraden i dansk erhvervsliv.

Det vidner om et videnssystem, hvor forbindelserne mellem viden og virksomheder ikke er stærke nok. I en sikkerhedspolitisk virkelighed præget af teknologisk konkurrence og stigende krav til digital uafhængighed, risikerer Danmark at miste tempo i kampen om styrkepositioner, hvis viden ikke omsættes langt bredere og hurtigere i erhvervslivet.

Derfor skal erhvervsakademier, professionshøjskoler og universiteter betragtes som én sammenhængende vidensinfrastruktur. Uddannelse, livslang læring, forskning og

innovation skal i langt højere grad tænkes på tværs, så investeringer understøtter hinanden og skaber reel værdi i virksomheder, erhvervsliv og samfund.

Akademikerne foreslår:

1. Danmark skal fastlægge en langsigtet forsknings- og innovationsstrategi, der kobler flerårige bevillinger med klare prioriteringer og mål for forskning og innovation, som også tager de eksterne bevillinger med i betragtning. Samtidig skal effekten af offentlige innovationsinvesteringer måles, og dannelsen af innovationskonsortier skal styrke samarbejdet mellem vidensinstitutioner og erhvervsliv.
2. Målsætningen for de offentlige forskningsinvesteringer skal hæves fra 1 til 1,5 pct. af BNP. Den nuværende grænse fungerer i praksis som et loft frem for et mål. Investeringerne skal kunne vokse i takt med samfundets udfordringer og den internationale konkurrence, så Danmark fortsat er i front, når behovet for ny viden stiger.
3. Hjemtagning af EU-forskningsmidler må ikke længere modregnes i de danske offentlige forskningsinvesteringer. Internationale succeser skal belønnes, ikke udhule nationale bevillinger. Danmark bør samtidig arbejde for en markant forøgelse af EU's forsknings- og innovationsbudget og for fælles europæiske investeringsmål for forskningsbaseret innovation, inspireret af Barcelonamålsætningen.
4. Livslang læring er en vigtig hjørnesteen i en kompetent arbejdsstyrke. Derfor skal livslang læring højere op på prioritetslisten og indskrives i universiteterne, professionshøjskolerne og erhvervsakademierne formålsparagraf. Universiteter, professionshøjskoler og erhvervsakademier skal gives incitament til sammen at indgå i formaliserede partnerskaber for livslang læring.

Danmark som stærk vidensnation

1

National strategi for forskning og innovation

Sætter retning og styrker samarbejdet med erhvervslivet

2

Hæv investeringer i forskning til 1,5 pct. af BNP

Så Danmark kan følge med internationalt

3

Stop modregning af EU-forskningsmidler

Så internationale succeser styrker den samlede indsats

4

Styrk livslang læring

Gennem partnerskaber mellem vidensinstitutioner

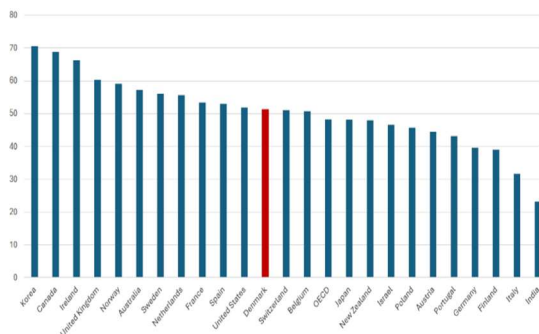
2. Danmark skal hæve ambitionerne for uddannelse

Vores samfunds velstand og velfærd hviler på fundamentet af en veluddannet befolkning. Uddannelsesniveau og produktivitet går hånd i hånd, og investeringer i viden, kompetencer og dannelse er en langsigtet investering i Danmarks konkurrenceevne og i samfundets sammenhængskraft og demokratiske robusthed.

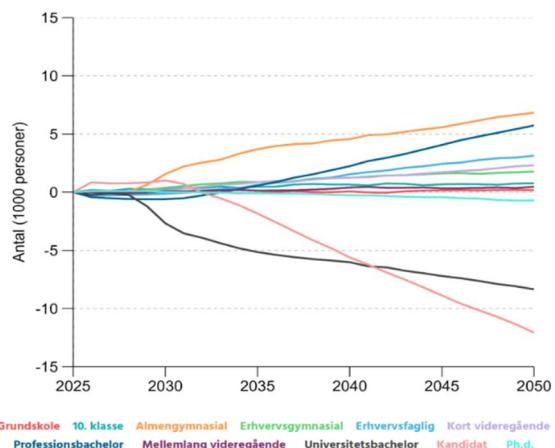
Men udviklingen går den forkerte vej. I 2013 kunne 29,9 pct. af en ungdomsårgang forvente at få en kandidatuddannelse, mens det i 2023 kun er 23,7 pct. Tilsvarende kunne 63 pct. af en ungdomsårgang i 2013 forvente at få en videregående uddannelse. I 2023 er andelen faldet til 58 pct. af en ungdomsårgang.

Danmarks uddannelsesniveau ligger nu i midten blandt OECD-landene og uddannelsesniveaut vil fortsætte med at falde jf. DREAM uddannelsesfremskrivninger. Særligt andelen af personer med en universitetsuddannelse vil falde, samtidig med at andelen med en gymnasial uddannelse uden efterfølgende kompetencegivende uddannelse, vil stige.

Med udsigt til yderligere fald i andelen med en universitetsuddannelse og stigning i andelen uden kompetencegivende uddannelse, er det afgørende, at udviklingen bliver vendt så danske virksomheder og offentlige arbejdspladser, også fremadrettet, har adgang til højtuddannet arbejdskraft.

Figur 1. DK's uddannelsesniveau ligger i midten af OECD. Kilde: OECD, 2026

Figur 2. Højest udførte uddannelse, effekt af universitetsreform. Kilde: DREAM uddannelsesfremskrivning

Akademikerne foreslår:

1. De tidligere uddannelsesmålsætninger for de videregående uddannelser og kandidatuddannelser skal genindføres således, at 60 pct. af en ungdomsårgang skal have en videregående uddannelse, og 25 pct. af en ungdomsårgang skal have en kandidatuddannelse. Profilmødelen, der blev lukket i marts 2025, skal genindføres således at realiseringen af uddannelsesmålsætningerne kan følges.

2. Der skal etableres et Nationalt Kompetenceråd, der har til opgave at tilvejebringe et uafhængigt vidensgrundlag for fastlæggelse af antallet af uddannelsespladser på de videregående uddannelser. Et Nationalt Kompetenceråd skal, fx som del af De Økonomiske Råd (DØR), lave uafhængige analyser og prognoser af udviklingen i efterspørgslen efter arbejdskraft på arbejdsmarkedet.
3. Internationale studerende og dimittender er en del af løsningen på områder med manglen på højtuddannet arbejdskraft. Det Nationale Kompetenceråd skal rådgive den ansvarlige minister i forhold til behovet for at opjustere antallet af engelsksprogede studiepladser på videregående uddannelsesområder med mangel på arbejdskraft.
4. Unge fra ikke-akademiske hjem har størst risiko for frafald og det sjette SU-år benyttes i høj grad af studerende fra ikke-akademiske hjem. En tendens, der er særligt udtalt regionalt. I Nordjylland kommer fx knap 84 pct. af de studerende, der har benyttet det ekstra SU-år, fra ikke-akademiske hjem. I hele landet er det tilsvarende 71 pct. Det sjette SU-år skal genindføres og gøres betinget af, at den studerende er startet på en videregående uddannelse seneste to år efter adgangsgivende uddannelse. Herved genindføres incitament til tidlig studiestart.
5. Hver fjerde studerende ender med at fortryde sit valg af uddannelse inden for de første to år. Sammenhængen i det videregående uddannelsessystem skal styrkes til gavn for de mange unge, der i dag ser valg af uddannelse som livsdeterminerende. En merit- og sammenhængsreform skal understøtte, at frafald i højere grad bliver til omvalg uden unødigt forsinkelse.

Nye ambitioner for uddannelse

1

Genindfør uddannelsesmålsætninger

Så Danmark igen hæver ambitionerne for uddannelse

2

Nyt Nationalt Kompetenceråd

Skal målrette antallet af uddannelsespladser til fremtidens behov

3

Flere engelsksprogede studiepladser

Skal tiltrække internationalt talent

4

Genindfør det sjette SU-år

Så forkert studievalg ikke straffes unødigt

5

Meritreform for fleksible uddannelsesveje

Så frafald bliver til omvalg – uden unødigt forsinkelse